

با خود عشق آیین

زندگی

صحنه یکتای هنرمندی ماست

«کتاب مدیریت خانواده و سبک زندگی»

دکتر میترا دانشور

در شماره‌های قبل طی دو مقاله با چارچوب برنامه درسی کتاب «مدیریت خانواده و سبک زندگی» پایه دوازدهم شامل شایستگی‌ها و اهداف، انتظارات عملکردی، ایده‌های کلیدی، مفاهیم و مهارت‌های اساسی آشنا شدید. البته براساس این چارچوب، دو کتاب درسی با عنوان «مدیریت خانواده و سبک زندگی»، توسط دو گروه تألیف با دو کد ۱۱۲۲۴۱ و ۱۱۲۲۴۰ به رشته تحریر درآمده است و شما ممکن است معلم هر کدام از این کتاب‌ها باشید. در این مقاله، سعی داریم شما را با ساختار و راهبرد یاددهی-یادگیری کتاب درسی کد ۱۱۲۲۴۰، که در برخی مدارس برای دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم به صورت آزمایشی اجرا می‌شود، آشنا سازیم.

محتوای این کتاب نیز مانند کتاب کد ۱۱۲۲۴۱ براساس سببستگی‌های مورد انتظار برنامه به سه بخش پیش از ازدواج، حین ازدواج و پس از ازدواج تقسیم شده است. جالب است بدانید که در این کتاب به جای اصطلاح «فصل» از واژه «صحنه» و به جای «درس» از واژه «نما» استفاده شده و تلاش بر این بوده است که در درس‌ها، صحنه‌ها و نماهایی از زندگی دختران ترسیم شود. کتاب شامل ۱۰ صحنه است و در هر صحنه متناسب با موضوع، یک تا چهار نما ترسیم شده است. در مجموع، این کتاب دارای ۲۵ نماست؛ چهار صحنه و ۱۲ نمای کتاب در نوبت اول و شش صحنه و ۱۳ نمای دیگر در نوبت دوم تدریس می‌شود.

برای انسجام‌بخشی به محتوای دروس، مضمون یا درون‌مایه «ازدواج و زندگی» در نظر گرفته شده است. عناوین صحنه‌ها نیز نشان‌دهنده این مضمون است؛ عناوینی چون زندگی با طعم دخترانه، زندگی با طعم رضایت، زندگی با طعم تردید، زندگی با طعم پختگی، زندگی با طعم حسرت، زندگی با طعم آرامش، زندگی با طعم انتخاب، زندگی با چاشنی اختلاف، زندگی با طعم مهربانی و زندگی با طعم مسئولیت. در نماهای گوناگون این صحنه‌ها حس دختر بودن و هویت دخترانه، چالش‌های ازدواج و محاسن آن، پختگی عقلی، اجتماعی و عاطفی، آداب و مهارت‌های انتخاب همسر، اهداف ازدواج، کفو یکدیگر بودن (شناخت همتای خود)، مهارت پرسشگری در جلسات خواستگاری و تحقیق، ازدواج آسان، به‌هنگام، آگاهانه و پایدار، راه‌های حل اختلاف و ... مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد.

تصویر روی جلد کتاب یک نقاشی تمام صفحه ابر و بادی و رنگین و شاد مانند صحنه‌های رنگین زندگی است که در آن دختری ساده و بی‌آلایش با لبخندی از سر رضایت نشان داده شده است. در بخش اول کتاب هویت دخترانه، ترندهای دختران و محاسن

نکات مهم برای دستیابی به اهداف آموزشی درس

■ تا حد امکان از انتقال مستقیم مفاهیم در

کلاس پرهیز کنیم

■ فعالیت‌های کتاب را با استفاده از روش‌های

تدریس گوناگون متنوع سازیم؛ روش‌هایی مانند

ایفای نقش، شیوه محاکم قضایی، و روش‌های

همیاری و مشارکتی

■ دانش‌آموزان را به مباحثه و مشارکت در

فعالیت‌ها دعوت کنیم و به آن‌ها فرصت تفکر

و بحث بدهیم

■ تسهیل‌کننده گفت‌وگوها و سیر رسیدن به

نتیجه باشیم

■ در بحث‌ها و گفت‌وگوها بر پرورش قوه استدلال

دانش‌آموزان تمرکز کنیم

ممنوع‌الزنا

ازدواج و در بخش دوم آن شایستگی‌های حین ازدواج بررسی شده که بر پایه نگرش‌ها و مهارت‌های لازم برای انتخاب و تصمیم‌گیری و پیامدهای آن است. در بخش سوم کتاب به مفاهیمی چون تفاوت همسران، همسویی و سازگاری پس از ازدواج، مدیریت خانواده و تربیت فرزند پرداخته شده است. البته بیشتر صحنه‌ها و نماهای کتاب به مباحث بخش اول و دوم اختصاص دارند و به علت افزایش حجم کتاب به مباحث بخش سوم به صورت گذرا پرداخته شده است. به طور خلاصه، این کتاب موقعیت‌هایی را فراهم می‌سازد تا دانش‌آموزان درباره سؤالات زیر فکر کنند:

- چگونه با خانواده‌ها تعامل می‌کنی و چگونه باید از دختر بودن بیشتر لذت ببری؟
- چگونه باید خودت را بشناسی و چگونه از آن برای شناخت دیگری استفاده کنی؟
- برای اینکه با فرد دیگری به زیر یک سقف بروی، چه شرایطی باید داشته باشی؟
- چگونه خوب انتخاب کنی و چگونه خوب انتخاب شوی؟
- باید به دنبال «انتخاب بهترین» باشی یا به دنبال «بهترین انتخاب»؟
- چگونه می‌توانی عاشقی کنی و چگونه عشقت را ماندگار می‌کنی؟

ساختار درس

عنوان نما / درس: عناوین به صورت ژورنالیستی انتخاب شده‌اند که تا حدودی موضوع نما/درس را نشان می‌دهد. **داستان:** هر صحنه با داستانی آغاز می‌شود تا دانش‌آموزان از مطالعه کتاب لذت بیشتری ببرند و محتوای کتاب را در فضای ملموس‌تری تجربه کنند. داستان‌ها کارکرد ایجاد چالش ذهنی دارند. در اولین نمای هر صحنه، داستان به طور کامل آمده اما در نماهای بعدی آن بخشی از داستان که به موضوع درس مربوط است آورده شده است.

نظرسنجی: نظرسنجی موقعیتی است برای اینکه دانش‌آموز نظر خود را ابراز کند و آن را با نظر دوستانش مقایسه نماید. **هم‌جویشی:** «هم‌جویشی» فرصتی است برای اینکه دانش‌آموز و دوستانش گپ و گفتی دخترانه درباره دغدغه‌های مشترکشان داشته باشند. این قسمت از درس بیشترین زمان را در کلاس به خود اختصاص می‌دهد. در این قسمت از درس، چگونگی استفاده از روش‌های مشارکتی، تحلیل موقعیت‌های موردی، شیوه محاکم قضایی، تدریس اعضای گروه، روشن‌سازی طرز تلقی، ایفای نقش و ... به ساختن مفهوم و دریافت آن توسط دانش‌آموزان کمک می‌کند؛ طرز تلقی‌ها را روشن و اصلاح می‌سازد و مهارت‌های انتخاب و تصمیم‌گیری را در آن‌ها پرورش می‌دهد.

در ذهن تو چه می‌گذرد؟ زمان و فرصت فکر کردن به سؤالاتی است که دانش‌آموز می‌خواهد تکلیف خود را با آن‌ها روشن کند و سنگ‌هایش را با «خودش» وا بکند؛ یعنی فرصت روشن‌سازی طرز تلقی. **اگر اهل مطالعه‌اید:** در این قسمت منابع مرتبط با موضوع

شیوه تدریس
با توجه به آنچه درباره ساختار درس بیان شد، شیوه تدریس این کتاب به اختصار به این ترتیب است:

- **گام اول:** آماده کردن ذهن مخاطب
- اجرای داستان نمای اول صحنه به صورت نمایش رادیویی یا نمایش
- **گام دوم:** ارتقای نگرش‌ها و مهارت‌ها و ساختن و دریافت مفهوم
- انجام دادن فعالیت‌های نظرسنجی و هم‌جویشی
- نتیجه‌گیری از بحث‌ها و گفت‌وگوهای کلاسی
- **گام سوم:** ایجاد زمینه برای مرتبط کردن موضوع با زندگی
- ایجاد زمینه برای اینکه دانش‌آموزان در داخل یا خارج از کلاس، مفاهیم درس را با زندگی شخصی خود تطبیق دهند (با استفاده از بخش خاطره‌گویی، برای جلسه بعد و ...)

نکات مهم برای دستیابی به اهداف آموزشی درس

- تا حد امکان از انتقال مستقیم مفاهیم در کلاس پرهیز کنیم؛
- فعالیت‌های کتاب را با استفاده از روش‌های تدریس گوناگون متنوع سازیم؛ روش‌هایی مانند ایفای نقش، شیوه محاکم قضایی، و روش‌های همیاری و مشارکتی.
- دانش‌آموزان را به مباحثه و مشارکت در فعالیت‌ها دعوت کنیم و به آن‌ها فرصت تفکر و بحث بدهیم.
- تسهیل‌کننده گفت‌وگوها و سیر رسیدن به نتیجه باشیم.
- در بحث‌ها و گفت‌وگوها بر پرورش قوه استدلال دانش‌آموزان تمرکز کنیم.

اطلاعات بیشتر درباره این کتاب را از وبگاه‌های زیر دریافت کنید.
<https://www.roshd.ir>
<http://lifeskills-dept.talif.sch.ir>

منابع

۱. چارچوب برنامه درسی کتاب «مدیریت خانواده و سبک زندگی»، دفتر تألیف کتاب‌های درسی دوره ابتدایی و متوسطه نظری، ۱۳۹۶.
۲. کتاب مدیریت خانواده و سبک زندگی (ویژه دختران)، کد ۱۱۲۲۴۰، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، دفتر تألیف کتاب‌های درسی دوره ابتدایی و متوسطه نظری، چاپ اول.